

Становище

За докторската дисертация на Джоузеф Томас Милбърн „Светът на Мураками: екзистенциални и спекулативни теми в творчеството на Харуки Мураками“,

от доц. д-р Петър Пламенов

Докторската теза на Джоузеф Томас Милбърн на тема „Светът на Мураками: екзистенциални и спекулативни теми в творчеството на Харуки Мураками“ се състои от увод, три глави, заключение, библиография и приложение с пълно описание на произведенията на Харуки Мураками, достъпни на английски език. Текстът е в обем от 136 страници, от които оригинален текст 120 и над 106 цитирани заглавия.

Темата на докторската теза от една страна се опира на една основна тенденция в творчеството на японския писател Харуки Мураками, а именно скритите философски мотиви и идеи, а от друга се опитва да преодолее критическото клише, че този твърде произведеният писател не само срива границата между високо и популярна култура, но до голяма степен обслужва масовия вкус и провокира интересите преди всичко на средния читател. От третата страна по някакъв начин отхвърля и прекомерната спекулация с името на Мураками като писател провежда на задното влияние, което е довело и до честото му отхвърляне от японските критици като недостатъчно японски. Напротив Джоузеф Томас Милбърн, посредством си наблюдение, показва не само значимостта на Мураками като писател концептуалист, но и своеобразното му място както в световната така и в японската литература. Милбърн чрез разкриването на фундаменталните екзистенциалисти и спекулативни теми в творчеството на писателя, проверява и неправилното усещане, създадено публичното съзнание за Мураками като творец, който изразява всеобщата тенденция за естетическо унифициране, протичаща между впрочем във всички световни култури.

Тази дисертация изследва философски теми в творчеството на японския писател Харуки Мураками. Той предлага подход към философията на литературата, наречен Концептуална работа, и разсъждава спекулативно върху самата философска дейност. Проектът е разделен на три глави. Глава 1 въвежда този подход и установява неговата приложимост към белетристиката на Мураками. Глава 2 разглежда вторичната литература за Мураками и предоставя пост-юнгианска перспектива. Глава 3 формулира обширна концептуална работа с литературния материал на Мураками, която извежда на повърхността екзистенциални и спекулативни теми, както и потенциализира по-нататъшно философско (или концептуално) ангажиране. Дисертацията заема нова и оригинална позиция относно идейната и художествена работата на Харуки Мураками, и си поставя целта да изясни неговата философска значимост и да стимулира по-нататъшни интердисциплинарни интерпретации.

Мураками е особено продуктивен писател. Неговото творчество наброява (14) четиринадесет романа, 13 тринадесет сборника с разкази, две книги с документална проза, сборник с есета, посветени на значими джаз изпълнители, детски приказки, сборник статии за женското списание „Ан-ан“, художествена анкета с диригента Сейджи Одзава и своеобразната теория на белетристичното писане „Какво значи да бъдеш писател?“ Мураками е и плодовит преводач. Той е превел на японски произведения на Скот Фицджералд, Реймънд Карвър, Труман Капоте, Реймънд Чандлър и Дж. Д. Селинджър, сред много други. Културното му влияние е значително и дори достига до киноиндустрията, което екранизира цели десет негови произведения. Ето защо казвам интереса на Милбърн към писателя.

Този един интересен изследователски подход, който смесва избирателно-теоретичното и философско-дискурсивното начало. Аналитичният метод е определен като Concept Work (концептуална творба). Самият Милбърн дефинира точно обема на понятието Concept Work (концептуална творба) като отделен философски подход към литературата и като обща функция на философията. Философската литература се разбира като тези литературни произведения, които (1) установяват, артикулират или разработват концепции; (2) позволяват на читателите да създават концепции чрез ангажирането си с текста; (3) позволяват на читателите да развият своите концептуални умения чрез този ангажимент. И философията, и философската литература „работят с концепции“; такава концептуална работа е значима като форма на концептуална самотерапия и заради самата нея, независимо от нейното външно въздействие.

Тази обща постановка е основана на философско-естетическите идеи на Жил Делюз и Феликс Гатари и фундаментално твърдението им от книгата им „Що е философия?“, в която те заявяват, че „*философията е изкуството да се формират, измислят и фабрикуват концепции*“, също така съчетани с общите идеи за философията на езика и философското начало на Лудвиг Витгенщайн както и на други мислители като Херберт Маркузе, Мартин Хайдегер, Алберт Камю, Еманюел Левинас, Жан Бодрияр, Сосюр и др. Целта е да се очертае факта, че литературата не е само изкуство, но и средство за изграждане и създаване на нови представи и идеи.

От друга страна самата литература се разглежда като високо концептуално изкуство, макар и ясно да се осъзнава, че при него идеите и понятията работят в друг режим и целта е преди всичко естетическо, във аспекта на наслаждението и играта. Въпреки това обаче литературата Милбърн, който очевидно предпочита да мисли литературната концептуалност, в теоретическия аспект на чистата философия на литературата, отколкото в художествения смисъл и смисълът открива ролята и функцията на понятието и неговата работа, но този път не е като обобщение, а като личностно интимно прозрение. Затова и той търси връзка с психоаналитични методи и подходи от Юнгианската и Постюнгианската школа както и частта на прозренията на Фройд за литературата и една крачка при Маркузе, която приема литературата като своеобразна терапия на духа.

Ако първата глава е общотеоретична, то втората е по-скоро аналитична. Глава 2 първо въвежда такива видни юнгиански интерпретации на Мураками, които разглеждат по различен начин идентичността или Аз-а на индивида, архетипните образи, мита и несъзнаваното. По-специално, той анализира подхода на Матю Карл Стречър към Другия или метафизичния свят в белетристиката на Мураками; поддържа се, че разбирането на Стречер за метафизичното може да бъде изяснено като фундаментално основано на езика и по този начин неразривно свързано с този свят. Впоследствие пост-юнгиански внимателен прочит на разказа на Мураками „Крем“ (2021). По този начин „*концептуалния принцип на работа допълнително установява връзката между Юнг и Мураками чрез изследване на метафората и поезията.*“

Работата на Милбърн показва много добра способност за работа с понятия, за успоредяването на литературната и философска специфика. Работата е издържана в добър философско-академичен стил. Милбърн демонстрира добро познаване на произведенията на Харуки Мураками и на основни текстове от философията на XX-ти век, както и на автори от класическото наследство като Платон, Аристотел, Кант, Хегел и Ницше, както и на български философи като Александър Гънгов и Мария Димитрова и така успява умело да покаже и докаже своето становище, черпейки аргументи и идеи от мислители.

Оригиналният интердисциплинарен подход на анализ и умелото извеждане на основните аргументи в текста, показват задълбочената и добросъвестна работа на Милбърн, неговата способност за самостоятелно и креативно мислене и не на последно място неговата пространна философска култура.

Поради всичко казано до тук, считам, че работата притежава необходимите качества и обем от познания и може да бъде присъдена научно-образователната степен доктор на г-н Джоузеф Томас Милбърн.

С уважение:

доц. д-р Петър Пламенов

06. VII. 2022